

თავი 1
ინდივიდუალობა
ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მაღალი საფეხურისათვის

არჩევანის გაკეთება
ჩვენ ვმართავთ ჩვენს ცხოვრებას
და სხვა ადამიანების ცხოვრებასაც

1.1 წარმოდგენები არჩევანსა და ინდივიდუალობაზე

ვის მოსაზრებას ვიზიარებ?

1.2 გადავხედოთ წარსულს: რომელმა არჩევანმა შეუწყო ხელი ჩემს ისეთ პიროვნებად ჩამოყალიბებას, როგორიც დღეს ვარ?

რომელმა არჩევანმა მოახდინა ჩემს ცხოვრებაზე ყველაზე დიდი ზეგავლენა?

1.3 გავიხედოთ მომავლისკენ: სამი არჩევანი, რომელიც განაპირობებს ჩვენს მომავალს

თავისუფლება მდგომარეობს არჩევანის გაკეთების ან არ გაკეთების უნარში

1.4 რომელი სამუშაოა ჩემთვის შესაფერისი?

სამუშაოს არჩევის ჩემი კრიტერიუმები

დამატებითი სამუშაო: სამუშაოს შესწავლა სპეციალისტის გამოცდილებაზე დაკვირვებით

თავი 1

ინდივიდუალობა

არჩევანის გაკეთება

წინასიტყვაობა მასწავლებლებისთვის

„ვინ იქნება ჩემი პარტნიორი?“

„გვინდა გვყავდეს შვილები?“

„რა სამუშაოს ავირჩევ?“

თავი ეძღვნება თეზისს: არჩევანი აყალიბებს პიროვნებას

ყველა ჩვენთაგანი, ცხოვრების მანძილზე, სამ უმნიშვნელოვანეს არჩევანს აკეთებს. წარსულში ჩვენ თავადაც ვეძებდით პასუხებს ამ კითხვებზე, ისევე როგორც ჩვენი მოსწავლეები აკეთებენ ამას ამჟამად. ეს სამი არჩევანი განაპირობებს ჩვენს მომავალს – განსაზღვრავს, როგორი იქნება ჩვენი ცხოვრება. ამ მნიშვნელოვან საკითხებზე გაკეთებულ არჩევანზე შემდგომში უარის თქმა მტკიცენული და რთული პროცესია, ხოლო, როდესაც საქმე შვილებს ეხება – პრაქტიკულად შეუძლებელი. ჩვენი გადაწყვეტილებები არა მარტო ჩვენს ცხოვრებაზე ახდენს გავლენას, არამედ სხვა ადამიანების ცხოვრებაზეც.

ინდივიდუალობა – ინტიმური, ზედმიწევნით პირადული საკითხი

წინამდებარე წიგნში შესული თავებიდან, მოცემული თავი, რომელიც ინდივიდუალობის ცნებას განიხილავს, ყველაზე მეტად უახლოვდება მოსწავლეთა პირად გამოცდილებასა და სურვილებს. ამ თავში მოცემული ამოცანები მოსწავლეების მიერ არჩევანის გაკეთებას მოითხოვს. გამოყენებული მეთოდი ასახავს მოსწავლეების გამოცდილებას.

თავი 1: გეგმა

პირველ გაკვეთილზე მოსწავლეები ეცნობიან არჩევანის გაკეთების მნიშვნელობას. მეორე გაკვეთილზე მოსწავლეებს უწევთ გადახედონ წარსულის გამოცდილებას: რომელმა არჩევანმა მოახდინა მათ ცხოვრებაზე ყველაზე დიდი ზეგავლენა? მესამე გაკვეთილზე ისინი მომავლისკენ იხედებიან, პასუხობენ რა ზემოთ მოცემულ სამ კითხვას. მეოთხე გაკვეთილზე მათი ყურადღება გამახვილებულია ამ სამი კითხვიდან ერთ-ერთზე, კერძოდ – სამუშაოს არჩევაზე. დამატებითი სამუშაოს სახით მათ ვთავაზობთ სამუშაოს შესწავლას სპეციალისტის გამოცდილებაზე დაკვირვებით (იხ. მასალა მოსწავლეებისთვის 1.4).

ინდივიდუალობა – კონსტრუქტივისტული ცნება

მოცემულ თავში ინდივიდუალობის ცნება განხილულია კონსტრუქტივისტულ ჭრილში. ჩვენი ინდივიდუალობა სტატიკური, სრულყოფილი სახით კი არ გვეძლევა, არამედ იგი ვითარდება მთელი ჩვენი ცხოვრების მანძილზე, სწავლის პროცესში და მისი ჩამოყალიბება ხორციელდება ჩვენს მიერ გაკეთებული არჩევანით. ჩვენს მიერ გაკეთებულ ზოგიერთ არჩევანს ჩვენ მომავალში ვეღარ შევცვლით; ზოგის შეცვლა და გამოსწორება შესაძლებელია, ჩვენი სურვილისამებრ (იხ. მასალა მასწავლებლებისთვის 1.3).

კომპეტენციების გამომუშავება: კავშირი სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან

რას გვიჩვენებს ეს ცხრილი

წინამდებარე სახელმძღვანელოს სათაური, დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობა, გულისხმობს იმ კომპეტენციებს, რომელსაც აქტიური მოქალაქე უნდა ფლობდეს დემოკრატიულ საზოგადოებაში. მოცემული მატრიცა გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში შესულ თავებს შორის სინერჯის ეფექტის პოტენციალს. მატრიცა გვიჩვენებს, რომელი კომპეტენციების განვითარება ხდება პირველ თავში (შეფერილი, ჰორიზონტალური მწკრივი ცხრილში). მუქი შტრიხებით შემოსაზღვრული ვერტიკალური სვეტი გვიჩვენებს პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღებისა და მოქმედების კომპეტენციებს – მისი გამოყოფა ხდება, დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობასთან მჭიდრო კავშირის გამო. ჰორიზონტალური მწკრივები გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან კავშირს: რომელ კომპეტენციებს იძენს მოსწავლე, სახელმძღვანელოში მოცემულ ამ თავებში, რომელიც მათ პირველ თავში სჭირდებათ?

როგორ გამოვიყენოთ მატრიცა?

მასწავლებლებს მოცემული მატრიცის გამოყენება სხვადასხვა გზით შეუძლიათ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების გაკვეთილის დასაგეგმად.

- ეს მატრიცა ეხმარება მასწავლებლებს, რომლებსაც დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების მცირე რაოდენობით გაკვეთილის ჩატარება უწევთ: მასწავლებელს საშუალება აქვს აარჩიოს ეს თავი და გამოტოვოს სხვა თავები, თუ მიიჩნევს, რომ მოსწავლეები გარკვეულწილად უკვე ფლობენ სხვა ძირითად კომპეტენციებს, მაგალითად მოცემულ თავში ასეთი კომპეტენციებია – არჩევანის გაკეთება, პლურალიზმის აღქმა, თავისუფლების უფლების დაცვა, პასუხისმგებლობის აღება არჩევანზე, რომელიც გავლენას ახდენს სხვა ადამიანებზე.
- მოცემული მატრიცა ეხმარება მასწავლებელს დარწმუნდეს სინერჯის ეფექტში, რომლის მეშვეობითაც მოსწავლეები ერთი და იგივე კომპეტენციას განმეორებით იძენენ, ერთმანეთთან დაკავშირებულ სხვადასხვა კონტექსტში.

თავი	კომპეტენციის განვითარების განზომილებები			მიდგომები და ღირებულებები
	პოლიტიკური ანალიზი და შეფასება	მეთოდები და უნარები	მონაწილეობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება და მოქმედება	
1. ინდივიდუალობა	არჩევანის გაკეთება და ამ არჩევანის შედეგების გააზრება სამუშაოს არჩევა და კრიტერიუმების გააზრება	მოდულების ანალიტიკურ საშუალებათა რანგში გამოყენება პრეზენტაციები დისკუსიებში მონაწილეობა	გადაწყვეტილების მიღება – კრიტერიუმების, მიზნებისა და პრიორიტეტების განსაზღვრა	პასუხისმგებლობა – გაცნობიერება იმისა, თუ რა გავლენას ახდენს ჩემი არჩევანი სხვებზე მზადყოფნა და უნარი გაითვითცნობიერო პირადი სურვილები, მოთხოვნები და მოვალეობები
2. პასუხისმგებლობა				ურთიერთაღიარება
3. მრავალფეროვნება და პლურალიზმი	ინდივიდუალური არჩევანი ქმნის ინდივიდუალობის მრავალფეროვნებას			
6. მთავრობა და პოლიტიკა	პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება შეესაბამება ინდივიდუალურ არჩევანს. პირადი ბედნიერების		საჯარო კამათი და დებატები (ვმონაწილეობთ საზოგადოების მიერ გადაწყვეტილების	მზადყოფნა და უნარი მოუხმინო ადამიანებს, რომელთაც განსხვავებული ინტერესი და

	მიზანი შეესაბამება საყოველთაო კეთილდღეობის მიზანს		მიღების პროცესში)	თვალსაზრისი გააჩნიათ
8. თავისუფლება			თავისუფლების უფლების დაცვა	

თავი 1: ინდივიდუალობა– არჩევანის გაკეთება
ჩვენ ვმართავთ ჩვენს ცხოვრებას და სხვა ადამიანების ცხოვრებასაც

გაკვეთილის თემა	კომპეტენციის გამოქვეყნება/სწავლის მიზანი	მოსწავლის ამოცანა	მასალა და რესურსები	მეთოდი
გაკვეთილი 1 წარმოდგენები არჩევანსა და ინდივიდუალობაზე	საკუთარი თვალსაზრისისა და არჩევანის განსაზღვრა. ჩვენი არჩევანით სხვებს ვამცნობთ თუ ვინ ვართ, და ვაწვდით ინფორმაციას ჩვენს პიროვნებაზე.	მოსწავლეები ირჩევენ ციტატას და ასახელებენ თავიანთი არჩევანის მიზეზს.	მასალა მასწავლებლებისთვის 1.1 (ციტატების ფურცლის სამი ასლი დაჭრილი ცალკეულ ციტატად, მოამზადეთ გაკვეთილის დაწყებამდე)	ჯგუფური სამუშაო. პლენარული განხილვა.
გაკვეთილი 2 გადავხედოთ წარსულს: რომელმა არჩევანმა შეუწყო ხელი ჩემს ისეთ პიროვნებად ჩამოყალიბებას, როგორც დღეს ვარ?	ავტობიოგრაფიული პერსპექტივა. ჩვენს მიერ გაკეთებულ არჩევანს, ისევე, როგორც სხვების მიერ გაკეთებულს ძლიერი გავლენა აქვს ჩვენს ცხოვრებაზე.	მოსწავლეები ფიქრობენ იმაზე თუ რომელმა არჩევანმა იქონია ძლიერი ზეგავლენა მათ ცხოვრებაზე.	მასალა მოსწავლეებისთვის 1.1. ფლიპჩარტები და სხვადასხვა ფერის მარკერები, ქაღალდის მოგრძო ფურცლები (A6) წებო ან წებოვანი ლენტები.	დამოუკიდებელი სამუშაო. პლენარული განხილვა.
გაკვეთილი 3 გავიხედოთ მომავლისკენ: სამი არჩევანი, რომელიც განაპირობებს ჩვენ მომავალს	გადაწყვეტილებების მიღება, პრიორიტეტების დასახვა. ადამიანის უფლებები გვადილევს არჩევანის საშუალებას, თუ როგორ წარვმართოთ ჩვენი ცხოვრება – ჩვენ ვწყვეტთ გავაკეთოთ თუ არა არჩევანი.	მოსწავლეები ფიქრობენ იმ რამდენიმე მნიშვნელოვან არჩევანზე რომელიც მათ მომავალს განაპირობებს.	მასალა მოსწავლეებისთვის 1.2. ფლიპჩარტი, მარკერები.	დამოუკიდებელი სამუშაო მასწავლებლის მიერ დარიგებულ მასალაზე. პლენარული განხილვა.
გაკვეთილი 4 რომელი სამუშაო ჩემთვის შესაფერისი?	გადაწყვეტილების კრიტერიუმთა იდენტიფიცირება, დაბალანსება და პრიორიტეტულის გამოორჩევა. ძირითადი კრიტერიუმი სამუშაოს არჩევისას არის: „რომელი სამუშაო შეესაბამება ჩემს ინტერესებს და უნარებს.“	მოსწავლეები თანხმდებიან ან უარს ამბობენ შემოთავაზებულ სამუშაოზე და ასახელებენ საკუთარი გადაწყვეტილების მიზეზებს.	მასალა მოსწავლეებისთვის 1.3. მასალა მასწავლებლებისთვის 1.2 (გამოჭერით მოსწავლეების რაოდენობაზე დაახლოებით 10–ით მეტი ფურცელზე გამოსახული მართკუთხედი სამუშაოს წარწერით)	დამოუკიდებელი სამუშაო მასწავლებლის მიერ დარიგებულ მასალაზე. პლენარული განხილვა.
დამატებითი სამუშაო: სამუშაოს შესწავლა სპეციალისტის გამოცდილებაზე დაკვირვებით	სპეციალისტისთვის ინტერვიუს ჩამორთმევა; კვლევითი პროექტის დაგეგმვა სამუშაოს ვარიანტების დამუშავება	მოსწავლეები გეგმავენ და ახორციელებენ კვლევით პროექტს	მასალა მოსწავლეებისთვის 1.4	პროექტი

გაკვეთილი 1

შეხედულებები საკუთარ არჩევანზე და იდენტობაზე ვის აზრს ვიზიარებ?

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	საკუთარი თვალსაზრისისა და არჩევანის განსაზღვრა.
სწავლის მიზანი	ჩვენი არჩევანით სხვებს ვამცნობთ თუ ვინ ვართ, და ვაწვდით ინფორმაციას ჩვენს პიროვნებაზე.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები ირჩევენ ციტატას და ასახელებენ თავიანთი არჩევანის მიზეზს.
მასალა და რესურსები	მასალა მასწავლებლებისთვის 1.1, ციტატების ფურცელი დაჭრილი ცალკეულ ციტატად, მომზადებული გაკვეთილის დაწყებამდე.
მეთოდი	ჯგუფური სამუშაო. პლენარული განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1. მოსწავლეები აკეთებენ არჩევანს. 15 წთ. 2. მოსწავლეები ასახელებენ საკუთარი არჩევანის მიზეზებს. 15 წთ. 3. მოსწავლეები ერთმანეთის არჩევანს ადარებენ და ფიქრობენ საკუთარ არჩევანზე. 10 წთ.

ინფორმაცია

გაკვეთილის განმავლობაში მოსწავლეები აკეთებენ არჩევანს და არჩევანის გაკეთების თემას საკუთარი პირადი გამოცდილების მაგალითზე ეცნობიან. ეს ინდივიდუალობის რთული ცნებისადმი პრაქტიკულ მიდგომას წარმოადგენს, ნაცვლად თეორიული მიდგომისა, რაც მოსწავლეებს ეხმარება იმის გაცნობიერებაში, რომ ინდივიდუალობის ცნება არ არის განყენებული ცნება, არამედ, პრაქტიკულად პირდაპირ კავშირშია მათ ცხოვრებასთან.

გაკვეთილზე ჭარბობს მოსწავლეებს შორის კომუნიკაცია. მოსწავლეების სახით დაფისკენ განლაგება არაპროდუქტული იქნება, ამიტომ, თუ საკლასო ოთახი ამის საშუალებას იძლევა მოსწავლეები განალაგეთ კედლების გასწვრივ ნახევარწრის ფორმით.

გაკვეთილის აღწერა

1. მოსწავლეები აკეთებენ არჩევანს

მოსწავლეები აყალიბებენ კონტექსტს

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს თემას. მთელი ჩვენი ცხოვრების მანძილზე, ყოველდღიურად, ჩვენ ვაკეთებთ არჩევანს და ვიღებთ გადაწყვეტილებებს – რა მაგალითების მოყვანა შეუძლიათ მოსწავლეებს? მოსწავლეები პასუხობენ და მოჰყავთ მაგალითები საკუთარი გამოცდილებიდან. მასწავლებელმა ყურადღება უნდა გაამახვილოს, რომ მოსწავლეები საუბრობენ მხოლოდ გადაწყვეტილებებზე და სიღრმისეულად არ განიხილავენ დეტალებს, არ საუბრობენ გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე და იმაზე, თუ რამ განაპირობა მათ მიერ კონკრეტული გადაწყვეტილების მიღება. გაკვეთილის პირველი ხუთი წუთის განმავლობაში, რაც შეიძლება მეტ მოსწავლეს უნდა მიეცეს საუბრის საშუალება. მასწავლებელმა შემდგომ უნდა განიხილოს მათ მიერ მოყვანილი მაგალითები; იგი ადგენს მოსწავლეების პასუხებში რა თანაფარდობაა ყოველდღიურ გადაწყვეტილებებსა (სენდვიჩის ყიდვა, საუზმეზე რაიმე ცხელი სასმელის მირთმევა) და ისეთ მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებებს შორის, როგორცაა სამუშაოს არჩევა. მასწავლებელი აღნიშნავს, თუ რა ტენდენციები გამოიკვეთა მოსწავლეების არჩევანში.

მოსწავლეები ირჩევენ ციტატებს

მასწავლებელი მოსწავლეებს უხსნის, რომ ისინი მოისმენენ ციტატებს, რომელთა ავტორები სხვადასხვა ეპოქის და სხვადასხვა ქვეყნის წარმომადგენლები არიან. მოსწავლეების ამოცანა შემდეგში მდგომარეობს:

- მოსწავლეები ირჩევენ ციტატას, რომელსაც ეთანხმებიან ან არ ეთანხმებიან.
- მოსწავლეები, რომელთაც ერთი და იგივე ციტატა შეარჩიეს, ქმნიან მცირერიცხოვან ჯგუფს (არაუმეტეს ექვსი მოსწავლისგან შემდგარს) და ერთმანეთს უზიარებენ ამ ციტატის შერჩევის მიზეზებს. ჯგუფები ირჩევენ სპიკერს.
- ხუთი წუთის შემდეგ, ეწყობა პლენარული რაუნდი, სადაც ყოველი ჯგუფის სპიკერი მოკლე განცხადებას აკეთებს მისი ჯგუფის არჩევანთან დაკავშირებით, კითხულობს ციტატას და ასახელებს მოსწავლეების მიერ განხილულ მიზეზებს, თუ რატომ ეთანხმებიან ან არ ეთანხმებიან ისინი მოცემულ ციტატას. თუ ჯგუფის წევრებს განსხვავებული შეხედულებები აქვთ მოცემულ ციტატასთან დაკავშირებით, სპიკერი საკუთარ მოხსენებაში ამ განსხვავების შესახებაც საუბრობს.

მასწავლებელი მთელ კლასში მერხებზე ჩამოარჩევს ციტატებს, რომლებიც ცალ-ცალკე ფურცელზეა მოცემული, მოსწავლეები, რომელთაც გადაეცათ ციტატა, ხმამაღლა კითხულობენ მას მთელი კლასის გასაგონად. შემდეგ მოსწავლეები შეუდგებიან თავიანთი დავალების შესრულებას. მასწავლებელი თვალყურს ადევნებს მათ. თუ ჯგუფი მრავალრიცხოვანი გამოვიდა, მასწავლებელი მას მცირერიცხოვან ჯგუფებად ყოფს. წინასწარ უნდა იყოს მომზადებული ციტატების ასლები, საჭიროების შემთხვევაში მოსწავლეებისთვის გადასაცემად. მასწავლებელი ინიშნავს, რომელი ციტატები აირჩიეს მოსწავლეებმა და რომელი არ აირჩიეს. მასწავლებელი ვერ მოისმენს მოსწავლეების მიერ ციტატების განხილვას, ვინაიდან მოსწავლეები ჯგუფებში მუშაობენ და რამდენიმე მათგანი ერთდროულად ისაუბრებს, ასე რომ, კლასში იქნება ხმაური, სწორედ ისე, როგორც კლიენტებით სავსე კაფეში.

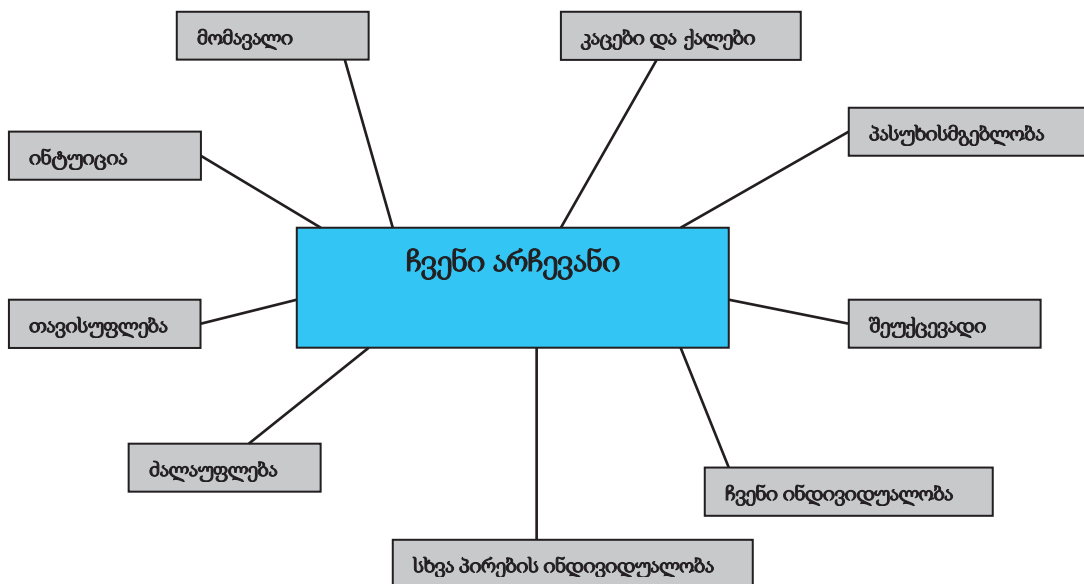
2. მოსწავლეები ასახელებენ საკუთარი არჩევანის მიზეზებს

სპიკერები აკეთებენ განცხადებებს

მასწავლებელი მოსწავლეებს აუწყებს, რომ მათი დავალების პირველი ეტაპი ამოიწურა და მოუწოდებს მათ მოაწყონ პლენარული სხდომის რაუნდი, რომელსაც მასწავლებელი გაუწევს თავმჯდომარეობას. მოსწავლეები თავთავიანთ ჯგუფებად უსხედან საკუთარ მერხებს, სპიკერები რიგრიგობით საუბრობენ. საჭიროების შემთხვევაში, მასწავლებელი ახსენებს სპიკერებს, ისაუბრონ იმ მიზეზებზე, თუ რატომ გააკეთა მათმა ჯგუფმა არჩევანი (შეარჩია ესა თუ ის ციტატა). მოსწავლეებს შეუძლიათ მოითხოვონ მეტი ინფორმაცია. მასწავლებელი თვალყურს ადევნებს, რომ დისკუსია არ გაიმართოს მანამ, სანამ ყველა სპიკერი არ დაასრულებს თავის გამოსვლას.

მასწავლებელი და მოსწავლეები ადგენენ მოსაზრებათა გრაფიკულ გამოსახულებას ჩანაწერის სახით

სანამ შემდეგი სპიკერი გამოვა სიტყვით, მასწავლებელი მსმენელებს სთხოვს შეაჯამონ წინა გამომსვლელის მიერ ჩამოყალიბებული მნიშვნელოვანი განცხადებები, მაგალითად „ჩვენ მიერ გაკეთებულ არჩევანთან უმეტესობას ვერ შევცვლით“, ან „როდესაც ვაკეთებთ არჩევანს, ჩვენ ვსარგებლობთ პიროვნების თავისუფლების უფლებით“. მასწავლებელი ან მოსწავლე ახარისხებს მსგავს განცხადებებს მარტივი გრაფიკული გამოსახულების სახით (მაგალითი იხ. ქვემოთ).

3. მოსწავლეები ერთმანეთს ადარებენ და აანალიზებენ თავიანთ არჩევანს.

მოსწავლეები კითხულობენ მოსაზრებათა გრაფიკული გამოსახულების ჩანაწერს – მრავალი არჩევანის დოკუმენტი

მოსაზრებათა გრაფიკული გამოსახულების ჩანაწერი ამ გაკვეთილის დამასრულებელი ეტაპის წარმატებით წარმართვაში გვეხმარება.

მასწავლებელი სვამს ერთ სააზროვნო კითხვას, რომელზეც მოსწავლეებს მრავალი განსხვავებული პასუხი შეიძლება ჰქონდეთ, ვინაიდან ისინი ექსპერტების როლში გამოდიან: სპიკერებმა დაასრულეს თავიანთი მოხსენებები იმის შესახებ, თუ რას ფიქრობენ მოსწავლეები სხვადასხვა ციტატებზე, რომლებიც არჩევანის გაკეთებას ეხება. ჯგუფები შედგა თავად მოსწავლეების არჩევანის მიხედვით –

აქედან გამომდინარე, რა დასკვნის გაკეთება შეგვიძლია მოსწავლეებზე, გრაფიკული გამოსახულებით თუ ვისარგებლებთ?

მოსწავლეებს სჭირდებათ დრო მოსაფიქრებლად. მათ ეს დრო უნდა მიეცეთ – რა შეიძლება იყოს იმაზე უკეთესი, ვიდრე მოსწავლეებით სავსე კლასი, რომლებიც ჩუმიად ფიქრობენ და აზროვნებენ? ამიტომ ნუ ვიჩქარებთ ამ პროდუქტიული ეტაპის დასრულებას მაშინვე, როგორც კი პირველი მოსწავლე გამოთქვამს თავის მოსაზრებაზე საუბრის სურვილს. ამის შემდეგ, რამდენიმე მოსწავლეს სიტყვით გამოსვლის საშუალება უნდა მივცეთ. მოსწავლეები გამოთქვამენ მრავალ განსხვავებულ მოსაზრებას, და ეს განსხვავებული მოსაზრებები იქნება პროდუქტი იმ კონტექსტისა, რომელიც თავად მოსწავლეებმა შექმნეს თავიანთი არჩევანითა და როგორც დააფიქსირეს მოსაზრებათა გრაფიკული გამოსახულების შედგენისას.

დასკვნა: ძირითადი მოსაზრებები

მასწავლებლის ამოცანაა დაასრულოს გაკვეთილი ძირითად მოსაზრებათა შეჯამებით. ამ მოსაზრებების ჩამოყალიბება შესაძლებელია პირდაპირ ან რამდენიმე განცხადების სახით, რომელსაც ლაიტმოტივად გასდევს ეს ძირითადი მოსაზრება. მასწავლებელი წერს დაფაზე ან დაიტანს ფლიპჩარტზე რამდენიმე ძირითად სიტყვას, რომელიც დასკვნის შინაარსს ესადაგება:

1. ამ გაკვეთილზე მოსწავლეებმა გააკეთეს არჩევანი, საუბრობდნენ რა არჩევანზე.
2. მოსწავლეებმა გააკეთეს *სხვადასხვა* არჩევანი, სხვადასხვა მიზეზებისდა გამო (ქვემოთ მოყვანილია რამდენიმე მაგალითი):
  - პირადი გამოცდილება;
  - ღირებულებები;
  - სქესი;
  - ზრუნვა სხვებზე, პასუხისმგებლობა;
  - ადამიანის უფლებები;
  - ...
3. მოსწავლეთა არჩევანი მეტყველებს იმაზე, რომ ისინი განსხვავებული პიროვნებები არიან – მათ მიერ გაკეთებული არჩევანის მიხედვით შეგვიძლია ვიმსჯელოთ, თუ რას წარმოადგენენ ისინი – მათი ინდივიდუალობის შესახებ.

გაკვეთილი 2

წარსულის გადახედვა: რომელმა გადაწყვეტილებამ მომიყვანა აქამდე?
რომელმა არჩევანმა იქონია ძირითადი გავლენა ჩემს ცხოვრებაზე?

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომწვევა/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	ავტობიოგრაფიული პერსპექტივა.						
სწავლის მიზანი	ჩვენს მიერ გაკეთებულ არჩევანს, ისევე, როგორც სხვების მიერ გაკეთებულს ძლიერი გავლენა აქვს ჩვენს ცხოვრებაზე.						
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები ფიქრობენ იმაზე თუ რომელმა არჩევანმა იქონია ძლიერი ზეგავლენა მათ ცხოვრებაზე.						
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 1.1. ფლიპჩარტები და სხვადასხვა ფერის მარკერები, ქაღალდის მოგრძო ფურცლები (A6) წებო ან წებოვანი ლენტები.						
მეთოდი	დამოუკიდებელი სამუშაო. პლენარული განხილვა.						
დროის ბიუჯეტი	<table border="0"> <tr> <td>1. მოსწავლეები ფიქრობენ იმაზე თუ რომელმა არჩევანმა იქონია ძლიერი ზეგავლენა მათ ცხოვრებაზე.</td> <td>15 წთ.</td> </tr> <tr> <td>2. მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ აღმოჩენებს</td> <td>10 წთ.</td> </tr> <tr> <td>3. მოსწავლეები განიხილავენ და ფიქრობენ თავიანთ აღმოჩენებზე</td> <td>15 წთ.</td> </tr> </table>	1. მოსწავლეები ფიქრობენ იმაზე თუ რომელმა არჩევანმა იქონია ძლიერი ზეგავლენა მათ ცხოვრებაზე.	15 წთ.	2. მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ აღმოჩენებს	10 წთ.	3. მოსწავლეები განიხილავენ და ფიქრობენ თავიანთ აღმოჩენებზე	15 წთ.
1. მოსწავლეები ფიქრობენ იმაზე თუ რომელმა არჩევანმა იქონია ძლიერი ზეგავლენა მათ ცხოვრებაზე.	15 წთ.						
2. მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ აღმოჩენებს	10 წთ.						
3. მოსწავლეები განიხილავენ და ფიქრობენ თავიანთ აღმოჩენებზე	15 წთ.						

ინფორმაცია

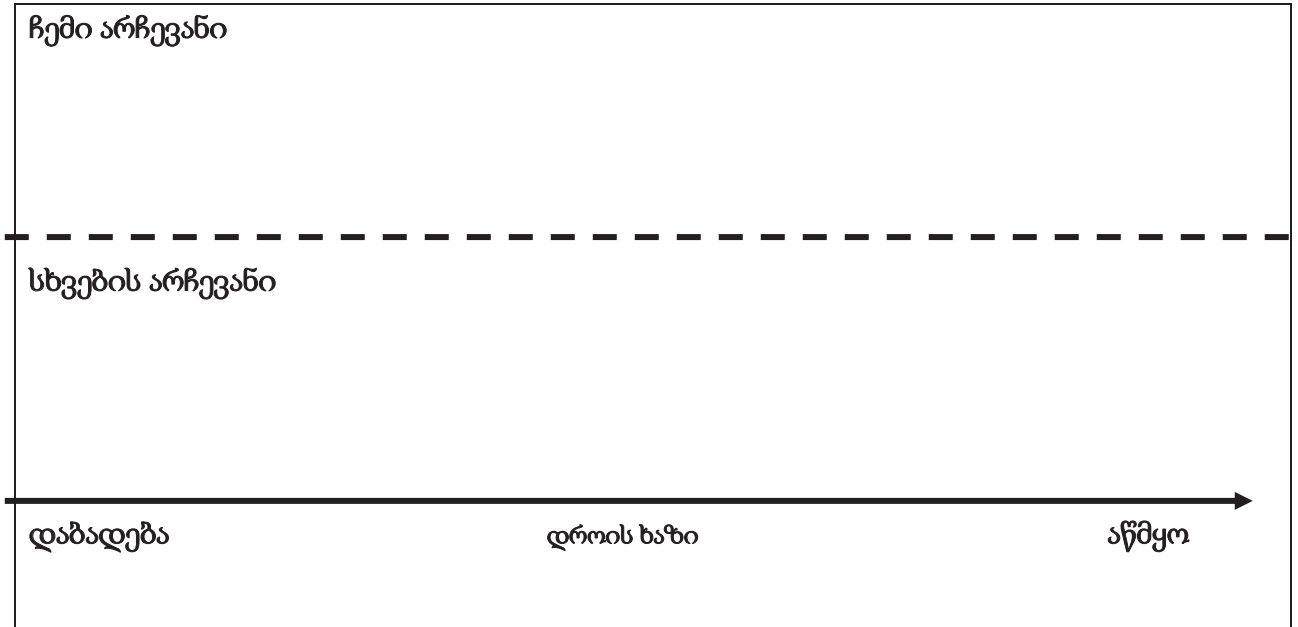
არჩევანი, გარკვეულწილად, აყალიბებს ჩვენს ინდივიდუალობას. ამ გაკვეთილზე მოსწავლეები თვალს გადაავლებენ თავიანთ განვლილ ცხოვრებას. შემდგომ გაკვეთილზე ცვლიან მხედველობის არეს და მომავალზე იწყებენ ფიქრს. მაგრამ არსი უცვლელი რჩება – როგორ ვქმნით ჩვენ ჩვენს საკუთარ ცხოვრებას და სხვების ცხოვრებასაც, ჩვენს მიერ არჩევანის გაკეთებით?

მოცემულ გაკვეთილზე, მოსწავლეები პირველ რიგში საკუთარ ბიოგრაფიას აყალიბებენ ზემოთმოყვანილ კითხვაზე პასუხის გაცემით. შემდეგ პლენარულ სხდომაზე, ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ დასკვნებს და ადარებენ ერთმანეთს.

გაკვეთილის აღწერა

მოსამზადებელი სამუშაო

გაკვეთილის დაწყებამდე, მასწავლებელს ფლიპჩარტზე ან დაფაზე გადააქვს დიაგრამა, რომელიც მოცემულია მასალა მოსწავლეებისთვის 1.1 –ში.

1. მოსწავლეები იკვლევენ მათ მიერ გაკეთებულმა რომელმა არჩევანმა იქონია გავლენა მათ ცხოვრებაზე

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს, თუ რაში მდგომარეობს მათი ამოცანა

მასწავლებელი მოსწავლეებს გაკვეთილის ძირითად ამოცანას აცნობს. თვალსაჩინოებისთვის მათ ფლიპჩარტზე გამოსახული დიდი ზომის დიაგრამა აქვთ. მასწავლებელი მათ წინა გაკვეთილზე გავლილ მასალას ახსენებს. მოსწავლეებმა გააკეთეს არჩევანი, და მხოლოდ ამ არჩევანის საფუძველზე, ჩვენ წარმოდგენა შეგვექმნა თითოეული მათგანის ინდივიდუალობაზე. მოცემული გაკვეთილი იგივე თემას სხვა ჭრილში განიხილავს: რა გავლენა იქონია ჩვენი ინდივიდუალობის ჩამოყალიბებაზე და ჩვენს ცხოვრებაზე გაკეთებულმა არჩევანმა? და ვინ გააკეთა ეს არჩევანი? ჩვენ თავად თუ სხვა ადამიანებმა?

ფლიპჩარტზე გამოსახულ დიაგრამაზე იგივეა გამოსახული, რაც მოსწავლეებისთვის დარიგებულ სამუშაო ფურცლებზე. ფურცლის ზედა ნახევარზე მოსწავლეები ჩანაწერებს აკეთებენ იმ რამდენიმე არჩევანის შესახებ, რომელიც მათ თავად გააკეთეს, ფურცლის ქვედა ნახევარში – სხვების მიერ გაკეთებულ რამდენიმე არჩევანზე. დროის ხაზი, რომელიც მარცხნიდან მარჯვნივ გასდევს ფურცელს ასახავს პერიოდს მათი დაბადებიდან დღევანდელ დღემდე, რაც მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს, აღნიშნონ როდის მოხდა ამა თუ იმ არჩევანის გაკეთება, რომელმაც მათი პიროვნების ჩამოყალიბებაზე იმოქმედა.

მოსწავლეები ადგენენ თავიანთ ავტობიოგრაფიებს

მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს მასალას მოსწავლეებისთვის 1.1, რომელზეც მოსწავლეები დამოუკიდებლად მუშაობენ (10–15 წუთის განმავლობაში). ისინი თავიანთ გამოცდილებას განიხილავენ ავტობიოგრაფიის თვალსაზრისით. მოსწავლეები ექსპერტების როლში გამოდიან. თემა და ინფორმაცია, გამომდინარე მისი პირადული ხასიათიდან, ყოველი მოსწავლისთვის ძალიან

მნიშვნელოვანია და მათ უნდა გადაწყვიტონ რა გაუზიარონ სხვა მოსწავლეებს, გაკვეთილის შემდეგ ეტაპზე.

2. მოსწავლეთა გამოცდილებების შედარება

მოსწავლეები ეცნობიან ამოცანას

მასწავლებელი მოსწავლეებს აძლევს შემდეგ დავალებას. მოსწავლეებმა ამ ეტაპზე ერთმანეთს უნდა გაუზიარონ თავიანთი აღმოჩენები. ყოველ მოსწავლეს ურიგდება A6 ფორმატის 2 ფურცელი და მარკერები (საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია რამდენიმე მოსწავლემ ერთი მასალით ისარგებლოს). ყოველ ფურცელზე მოსწავლემ უნდა დაწეროს მხოლოდ ერთი არჩევანი, რადგან შემდეგ ამ ინფორმაციის დაკავშირება ხდება სხვა მოსწავლეების მიერ გაკეთებულ ჩანაწერებთან.

მასწავლებელს დროის ხაზზე დააქვს წლები, დაწყებული ყველაზე უფროსი მოსწავლის დაბადების წლით, და დამთავრებული მიმდინარე წლით.

მოსწავლეები თავიანთი ავტობიოგრაფიებიდან არჩევენ ერთ ან ორ ინფორმაციას, შემდეგ კრიტიკიუმებზე დაყრდნობით:

- რომელმა არჩევანმა იქონია განსაკუთრებით ძლიერი გავლენა ჩემი პიროვნების ჩამოყალიბებაზე?
- რომელი ინფორმაცია მსურს გაუზიარო სხვა მოსწავლეებს?

მოსწავლეებმა უნდა მიუთითონ, თუ ვინ გააკეთა არჩევანი (მე, „დედაჩემმა“ „მეგობარმა“ ...) და არჩევანის გაკეთების თარიღი, მაგრამ საკუთარი ვინაობის მითითება არ არის აუცილებელი.

მოსწავლეები ახორციელებენ მნიშვნელოვან არჩევანთა ზოგად კვლევას

მოსწავლეები ფურცელზე დაწერილ ინფორმაციას მერხებზე აწყობენ, ნაწერით ქვემოთ. ოთხი მოსწავლისგან შემდგარი ჯგუფი კრებს ამ ფურცლებს და მიაქვს ფლიპჩარტთან.

მოსწავლეები განლაგდებიან ფლიპჩარტის წინ ნახევარწრის ფორმით – საჭიროების შემთხვევაში, ორ რიგად. ჯგუფის ერთ-ერთი წევრი კლასს აცნობს შეგროვილ მასალას, კითხულობს რა ყველა ფურცელზე დატანილ ინფორმაციას. ჯგუფის მეორე წევრი განსაზღვრავს ფლიპჩარტზე ფურცლის ადგილს. ერთი და იგივე ინფორმაციის არსებობის შემთხვევაში, ფლიპჩარტზე მაგრდება ერთი; ხდება განმეორებადი ინფორმაციების დათვლა და მონაცემის ჩაწერა, ხოლო ფლიპჩარტზე მიმაგრებული ტექსტი ჯდება ჩარჩოში, რაც მიუთითებს, რომ ეს არჩევანი იყო ხშირი და ამის გამო მნიშვნელოვანი. ჯგუფი თანამშრომლობს მთელ კლასთან და ისინი ერთად ქმნიან და განიხილავენ მათ მიერ მიწოდებული ინფორმაციების საფუძველზე შექმნილ ერთიან დიაგრამას.

3. მოსწავლეები მსჯელობენ და ფიქრობენ საკუთარ აღმოჩენებზე

მოსწავლეები ეძებენ განმეორებადი ინფორმაციის ნიმუშებს და მნიშვნელოვან ელემენტებს

მასალა ყველასთვის ახალია და აქედან გამომდინარე რთულია შინაარსის წინასწარ განსაზღვრა. ძალიან ხშირად მოსწავლეებს არ სჭირდებათ მითითება, ისინი საკუთარი კომენტარების გაკეთებას დაუყოვნებლივ იწყებენ.

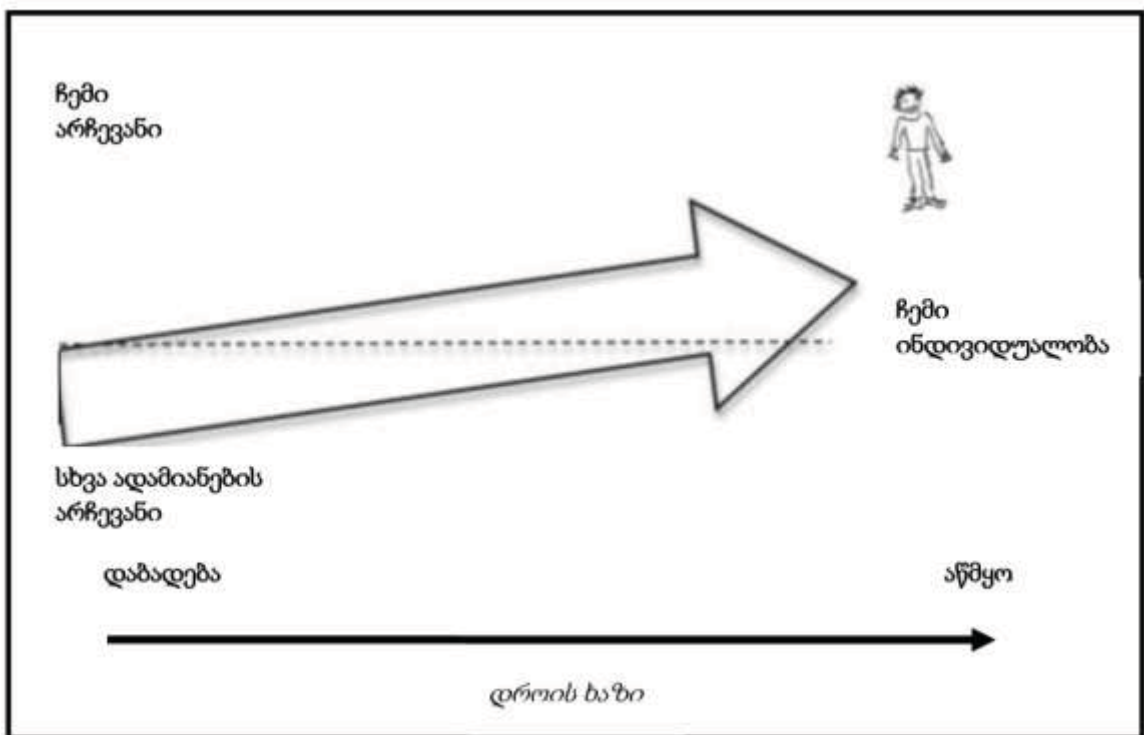
საჭიროების შემთხვევაში, მასწავლებელი აღნიშნავს, რომ შემდეგ ეტაპზე მოსწავლეებმა უნდა განსაზღვრონ, რომელია ყველაზე შთამბეჭდავი ინფორმაცია და დეტალი.

შეიძლება გამოიკვეთოს რამდენიმე მნიშვნელოვანი ნიმუში:

სიყმაწვილე – მეტი დამოუკიდებლობა: ადრეულ ბავშვობაში არჩევანს, რომელიც ჩვენს პიროვნებას ეხება, აკეთებენ სხვები (მშობლები, ოჯახი, მასწავლებლები, ექიმები). როდესაც მოზრდილ ასაკში შევბიჯებთ, ჩვენ თვითონ ვაკეთებთ მეტ არჩევანს. აქედან გამომდინარე, ფლიპჩარტზე ამ მონაკვეთში ყველაზე მეტი ინფორმაციის კონცენტრაციაა მოსალოდნელი – რომელიც ზევით მიმართული ისრის მაჩვენებლით მეტ ავტონომიასა და პირადულ პასუხისმგებლობებზე მიუთითებს, რაც მატულობს ასაკის მომატების პარალელურად. მოსწავლეს შეუძლია ისარი დაიტანოს დიაგრამაზე (იხ. ქვემოთ მოცემული დიაგრამა).

„მე ჩემს არსებობას ჩემს მშობლებს უნდა ვუმაღლოდე“: ასე იწყება ყველა ჩვენგანის ბიოგრაფია და ეს არის ის, რაც ჩვენ ყველას საერთო გვაქვს. იგი იმდენად ელემენტარულია, რამდენადაც თავისთავად იგულისხმება. ჩვენი ფესვები ჩვენი ოჯახებიდან მოდის.

მრავალფეროვნება და პლურალიზმი: შესაძლოა ვერ მოხერხდეს ნიმუშის მოძებნა. ეს პლურალიზმის ფენომენზე მიუთითებს – ჩვენ ერთმანეთისაგან განვსხვავდებით, ისევე როგორც ჩვენი ცხოვრების გზები, და ჩვენი არჩევანი განაპირობებს ჩვენს ინდივიდუალურ პიროვნებებად ჩამოყალიბებას.

ასაკის მატებასთან ერთად იზრდება ჩვენი ავტონომია – თავად გავაკეთოთ არჩევანი.

გაკვეთილი 3

მომავლის განჭვრეტა: სამი არჩევანი, რომელიც განსაზღვრავს ჩვენს მომავალ ცხოვრებას თავისუფლება გულისხმობს შესაძლებლობას გავაკეთოთ ან არ გავაკეთოთ არჩევანი

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	არჩევანის გაკეთება, პრიორიტეტების დასახვა.
სწავლის მიზანი	ადამიანის უფლებები გვაძლევს არჩევანის საშუალებას, თუ როგორ წარვმართოთ ჩვენი ცხოვრება – ჩვენ ვწყვეტთ გავაკეთოთ თუ არა არჩევანი.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები ფიქრობენ იმ რამდენიმე მნიშვნელოვან არჩევანზე რომელიც მათ მომავალს განაპირობებს.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 1.2. ფლიპჩარტები მარკერები.
მეთოდი	დამოუკიდებელი სამუშაო მოსწავლეების მიერ დარიგებულ მასალაზე. პლენარული განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1. მოსწავლეებისათვის თემისა და დავალების გაცნობა. 10 წთ. 2. მოსწავლეები ფიქრობენ მომავალში გასაკეთებელ რამდენიმე მნიშვნელოვან არჩევანზე. 10 წთ. 3. პრეზენტაცია და გააზრება. 20 წთ.

ინფორმაცია

„ვინ იქნება ჩემი პარტნიორი?“ – „გვინდა გვყავდეს შვილები?“ – „რომელ სამუშაოს ავირჩევ?“

მოცემულ გაკვეთილზე, მოსწავლეები განიხილავენ ამ სამ არჩევანს. ამგვარად მათ ხედავს წარსულიდან მომავალზე გადასვლას. წინა გაკვეთილზე, მათ განიხილეს წარსული, იმსჯელეს რა, თუ რომელმა და ვის მიერ გაკეთებულმა არჩევანმა მოახდინა მათ ცხოვრებაზე და მათი პიროვნებების ჩამოყალიბებაზე მნიშვნელოვანი გავლენა, მათ ბავშვობაში და შემდგომ წლებში. მოცემულ გაკვეთილზე ისინი თავიანთ მომავალს გადახედავენ. ისინი მნიშვნელოვანი არჩევანის გაკეთებაზე დაფიქრდებიან – მომავალი პარტნიორის, ოჯახის და პროფესიის არჩევანზე – რასაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მათი ინდივიდუალობის ჩამოყალიბებაზე.

მოსწავლეები გათვითცნობიერდებიან გენდერულ საკითხში: ქალის როლი, ტრადიციულად, იყო პარტნიორის არჩევა და ოჯახი – პროფესიის გარეშე, მაშინ როცა კაცის ძირითად როლს წარმოადგენდა საარსებო საშუალებების მოპოვება (პროფესია) და პარტნიორის არჩევა, ხოლო ოჯახზე ნაკლები პასუხისმგებლობა. დღევანდელ დღეს, ქალები ადრეული ასაკიდან ინტენსიურად სარგებლობენ განათლების უფლებით, რომლის მიზანაც პროფესიის არჩევაა. ამგვარად, მაშინ როცა ქალები ცდილობენ გამონახონ გზა, რათა ეს სამივე ფუნქცია შეათავსონ – პროფესია, პარტნიორი და ოჯახი – მამაკაცების უმეტესობა, მაგრამ არა ყველა, კვლავ აგრძელებს თავისი ტრადიციული როლის თამაშს.

გაკვეთილის აღწერა

1. მოსწავლეები ეცნობიან გაკვეთილის თემას და ამოცანას

მასწავლებლის გამოწვევა მოსწავლეებს (ინდუქციური მიდგომა)

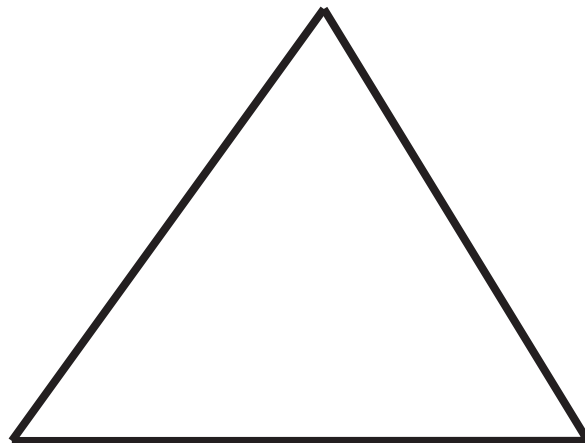
მასწავლებელი გაკვეთილს იწყებს ისეთი კითხვის დასმით, რომელზეც პასუხი ყველა მოსწავლეს აქვს, და ეს კითხვა შემდეგში მდგომარეობს: რატომ ესწრებიან ისინი გაკვეთილებს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მაღალ კლასებში?

მოსწავლეების, როგორც გოგონების ასევე ბიჭების, პასუხი იქნება ის, რომ მათ სურთ აირჩიონ პროფესია, ჰქონდეთ შესაძლებლობა მიიღონ უმაღლესი განათლება, სწავლა განაგრძონ უნივერსიტეტებში.

მასწავლებელი რამდენიმე მოსწავლეს აძლევს სიტყვით გამოსვლის შესაძლებლობას, რათა გამოიკვეთოს ნათელი სურათი. შემდეგ იგი აჯამებს მოსწავლეების პასუხებს დიაგრამის გამოყენებით, რომელიც მოსწავლეებისათვის განკუთვნილ მასალაშია მოცემული (მასალა მოსწავლეებისთვის 1.2). მას დიაგრამა გადააქვს დაფაზე ან ფლიპჩარტზე და აღნიშნავს მასზე პირველ არჩევანს – პროფესია.

სამუშაო/პროფესია

პარტნიორი

შვილები

მასწავლებელი მოსწავლეებს უხსნის, რომ ეს არის ის არჩევანი, რომელსაც მოსწავლეებმა პრიორიტეტი მიანიჭეს თავიანთი პასუხებით, რაც იმაზე მეტყველებს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ეს არჩევანი მათი ინდივიდუალობისათვის. ამგვარად, ისინი სარგებლობენ ადამიანის უფლებებით – ზოგადად არჩევანის უფლებით, და კონკრეტულად პროფესიის არჩევანის თავისუფლებით. მოსწავლეებმა, შესაძლოა, მართებულად აღნიშნონ, რომ ეს თავისუფლება მეტნაკლებად შეზღუდულია, რადგან, მაგალითად, არსებობს გარკვეული სამსახურები, რომელზეც ყველას ხელი არ მიუწვდება, არსებობს უმუშევრობა ან ძლიერი კონკურენცია. ეს თემა არ უნდა განიხილებოდეს ამ ეტაპზე, მას შემდეგ გაკვეთილებში იხილავთ.

მასწავლებელს მოსწავლეთა ყურადღება გადააქვს სხვა მნიშვნელოვან არჩევანზე: მინდა მყავდეს ცხოვრების მეგობარი (პარტნიორი)? და თუ მინდა, ვინ იქნება ჩემი პარტნიორი? (შესაძლოა, ეს არჩევანი უკვე გაკეთებული მაქვს) და მსურს მე ან გვსურს ჩვენ გვყავდეს შვილები? მასწავლებელი დიაგრამაზე ამატებს ტერმინებს „პარტნიორი“ და „შვილები“, ამგვარად, დიაგრამა მასალა სტუდენტებისთვის ანალოგიური ხდება.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ამ კითხვაზე პასუხი ერთმნიშვნელოვანი უნდა იყოს, დადებითი ან უარყოფითი. მათ შეუძლიათ გააერთიანონ სამივე არჩევანი, ან გააერთიანონ მხოლოდ ორი და უარი თქვან მესამეზე. ყოველი ჩვენთაგანი განსხვავებული ცხოვრებით ცხოვრობს, რაც დამოკიდებულია იმ არჩევანზე, რომელსაც ვაკეთებთ, ან არ ვაკეთებთ. ჩვენ ვსარგებლობთ ჩვენთვის მონიჭებული ადამიანის უფლებებით, მაგრამ, ამავდროულად, ჩვენ პასუხისმგებლობას ვიღებთ საკუთარ ცხოვრებაზე, ისევე როგორც, სხვა ადამიანების (პარტნიორი, შვილები) ცხოვრებაზე.

მასწავლებელი აცნობს მოსწავლეებს დავალებას

მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს მასალა მოსწავლეებისთვის 1.2–ს. იგი მოსწავლეებს აცნობს ადამიანის უფლებებს, რომელიც მათ სამუშაოს არჩევის, პარტნიორთან ცხოვრების და შვილების ყოლის ძირითადი არჩევანის შესაძლებლობას აძლევს (მასალა მოსწავლეებისთვის 1.2, ნაწილი 1). მოსწავლეების ამოცანას წარმოადგენს თავიანთ არჩევანზე დაფიქრება და მიღებული გადაწყვეტილების მასალა მოსწავლეებისთვის 1.2, ნაწილი 2–ში მოცემულ მატრიცაზე დატანა.

მოსწავლეების მხრიდან სურვილის გამოთქმის შემთხვევაში, მათ შეუძლიათ საკუთარი არჩევანი თავიანთი მშობლების მიერ გაკეთებულ არჩევანს შეადარონ. ეს დამატებითი ინფორმაცია კლასში განხილვას არ ექვემდებარება. ინფორმაცია მათ მიერ გაკეთებული არჩევანის შესახებ ანონიმური რჩება.

2. მოსწავლეები ფიქრობენ მათ მიერ გაკეთებულ ძირითად არჩევანზე

მოსწავლეები მუშაობენ დამოუკიდებლად, ერთმანეთისთვის მოსაზრებების გაზიარების გარეშე. მასწავლებელი არ ამოწმებს მოსწავლეების მიერ შესრულებულ სამუშაოს, რომელსაც ისინი მათთვის დარიგებულ ფურცლებზე ასრულებენ, ვინაიდან მოქმედების თავისუფლება და გულახდილობა აუცილებელია, როდესაც საქმე ეხება ასეთ დელიკატურ საკითხს.

მასწავლებელი მოსწავლეებს ამზადებს შემდეგი ეტაპისთვის. იგი ფლიპჩარტს ამაგრებს დაფაზე ან კედელზე. უკეთესია, მოსწავლეები მხედველობის არეს მოშორებული იყვნენ ფლიპჩარტზე მუშაობის დროს. ფლიპჩარტზე მოსწავლეებს გადააქვთ მათ მიერ მასალა მოსწავლეებისთვის 1.2–ში მოცემული მატრიცის მოდიფიცირებული ვარიანტი.

ვინაიდან მოსწავლეებისთვის უკვე ცნობილია მატრიცის შინაარსი, ტექსტი შესაძლოა შემოკლებული იქნეს შემდეგნაირად:

სამუშაო – პარტნიორი – შვილები

ვაკეთებთ მომავლის არჩევანს	გოგოები	ბიჭები
სამივე	კ + შ + ს	
სამიდან ორი	კ + შ	
	კ + ს	
	შ + ს	
სამიდან ერთი	კ	
	შ	
	ს	

მასწავლებელი ფლიპჩარტთან ტოვებს მარკერს მოსწავლეებისთვის.

3. პრეზენტაცია და ფიქრი

მოსწავლეები თავიანთი არჩევანის პრეზენტაციას ახდენენ

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, როგორ დაიტანონ ფლიპჩარტზე თავიანთი არჩევანი დისკრეტულად. ისინი რიგრიგობით უნდა გამოცხადენ ფლიპჩარტთან და აღნიშნონ თავიანთი არჩევანი, მარტივი სიმბოლოს „1“-ის გამოყენებით.

გოგოებს და ბიჭებს ცალ-ცალკე, მათთვის განკუთვნილ სვეტებში შეაქვთ თავიანთი პასუხები.

მოსწავლეები რიგრიგობით მიდიან ფლიპჩარტთან და აღნიშნავენ თავიანთ არჩევანს. როდესაც ყველა მოსწავლე შეასრულებს ამ სამუშაოს, ორი მოსწავლე ითვლის და აჯამებს თითოეულ გრაფაში დაგროვილი პასუხების რაოდენობას.

მოსწავლეები აკეთებენ კომენტარს და განიხილავენ შედეგებს

შედეგის წინასწარ განსაზღვრა შეუძლებელია. საინტერესოა, რამდენი მოსწავლე, როგორც გოგო, ასევე ბიჭი, აპირებს სამივე არჩევანის პრიორიტეტად დასახვას და რამდენი აჩერებს საკუთარ არჩევანს სამიდან ორზე, და კონკრეტულად რომელ ორზე.

„პარტნიორი + სამუშაო“: მამრობითი სქესის წარმომადგენელთა ტრადიციული არჩევანი „მარჩენალი + დიასახლისი“. მოსწავლეებმა უნდა გაითვალისწინონ, თუ რა შედეგი იქნება, იმ შემთხვევაში, თუ მათი პარტნიორიც იგივე არჩევანს გააკეთებს – ამ შემთხვევაში გვაქვს „ორმაგი შემოსავალი, შვილების გარეშე“ მოდელი.

„სამუშაო + შვილები“: იშვიათი არჩევანია, ვინაიდან ეს ნიშნავს მარტოხელა მშობელს. მაგრამ მოსწავლეებისთვის ცნობილი იქნება, რომ ოჯახების მნიშვნელოვანი რაოდენობა სწორედ ამ მოდელს ესადაგება, მაგრამ ეს არ არის პიროვნების მიერ გაკეთებული არჩევანი, არამედ განქორწინების, ან ერთ-ერთი პარტნიორის გარდაცვალების შედეგია.

„პარტნიორი + შვილები“: მდებრობითი სქესის წარმომადგენელთა მიერ გაკეთებული ტრადიციული არჩევანი, იმ შემთხვევაში, თუ ეს მთელი ცხოვრების მანძილზე გრძელდება. ახალგაზრდა დედების უმეტესობა და ახალგაზრდა მამების შედარებით მცირე რაოდენობა, აკეთებს ამ არჩევანს გარკვეული დროის განმავლობაში, სანამ შვილები მცირე ასაკის არიან. ისინი სამუშაოს უბრუნდებიან, როგორც კი ამის საშუალება ეძლევათ.

„სამუშაო + პარტნიორი + შვილები“: მოსწავლეები აღმოაჩენენ, რომ ეს უკანასკნელი არჩევანი გამოწვევაა. არის განსხვავება სხვადასხვა სქესის წარმომადგენელთა მიერ გაკეთებულ არჩევანში? სავარაუდოდ გოგოების უმეტესობა ამ უკანასკნელ არჩევანზე შეჩერდება. ამ შემთხვევაში, რა არის ამის მიზეზი? მასწავლებელმა არ არის აუცილებელი მოსწავლეებს მათ მიერ გაკეთებული არჩევანის მიზეზების დასახელება მოსთხოვოს, თუ მათ თავად არ გამოთქვებს ამის სურვილი. თუმცა, მასწავლებელს შეუძლია აღნიშნოს, თუ როგორ შეიძლება ინდივიდუალურმა არჩევანმა გავლენა იქონიოს მთელ საზოგადოებაზე: თუ უმრავლესობა ირჩევს არ იყოლოს შვილები, შობადობა მცირდება. არ უნდა შეიქმნას მორალური ზეწოლა, მაგრამ მოსწავლეებმა უნდა გააცნობიერონ ის სამომავლო შედეგები, რასაც მათი არჩევანი აუცილებლად განაპირობებს (იხ. ქვემოთ მოყვანილი დამატებითი მასალა).

ყოველივე ზემოთ თქმულის გათვალისწინებით, მასწავლებელი ელოდება შედეგებს და ამის შემდეგ რეაგირებს – საჭიროების შემთხვევაში იმპროვიზაციის გამოყენებით. როგორც აღვნიშნეთ, მასწავლებელს ამოცანის შესრულებაში ეხმარება წინასწარი განსჯა, ისევე როგორც გაკვეთილის შეფასება მისი დასრულების შემდგომ, რაც ხელს უწყობს იმპროვიზირების უნარის განვითარებას და იმპროვიზირების დროს თავდაჯერებულობის გამომუშავებას.

დამატებითი მასალა

შობადობის შემცირების, მოსახლეობის საშუალო ასაკის მატების და მოსახლეობის შემცირების პრობლემა საკმაოდ მწვავედ დგას მსოფლიო მასშტაბით, ძალიან ბევრ, მაღალგანვითარებულ ინდუსტრიულ ქვეყანაში, მათ შორის ჩინეთში, გერმანიასა და იტალიაში. ყოველივე ამან შეიძლება სერიოზული პრობლემა შეუქმნას ქვეყნის ეკონომიკასა და მოხუცებულობის საპენსიო სისტემას. მოსწავლეებს შეუძლიათ ისარგებლონ სტატისტიკური მონაცემებით და ამ კუთხით შეაფასონ სიტუაცია საკუთარ ქვეყანაში. ასევე, მათ ასევე შეუძლიათ განიხილონ პრობლემა და იმსჯელონ პრობლემის გადაჭრის გზებზე.

გაკვეთილი 4
რომელი სამსახური შემეფერება ?
რა კრიტერიუმებით ვირჩევ სამსახურს

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	გადაწყვეტილების კრიტერიუმთა იდენტიფიცირება, დაბალანსება და პრიორიტეტულის გამორჩევა.
სწავლის მიზანი	ძირითადი კრიტერიუმი სამუშაოს არჩევისას არის: „რომელი სამუშაო შეესაბამება ჩემს ინტერესებს და უნარებს.“
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები თანხმდებიან ან უარს ამბობენ შემოთავაზებულ სამუშაოზე და ასახელებენ საკუთარი გადაწყვეტილების მიზეზებს.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 1.3. მასალა მასწავლებლებისთვის 1.2 (გამოჭერთ მოსწავლეების რაოდენობაზე დაახლოვებით 10–ით მეტი ფურცელზე გამოსახული მართკუთხედი სამუშაოს წარწერით)
მეთოდი	დამოუკიდებელი სამუშაო მასწავლებლის მიერ დარიგებულ მასალაზე.. პლენარული განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1. მოსწავლეები თანხმდებიან ან უარს ამბობენ შემოთავაზებულ სამუშაოზე 20 წთ. 2. მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ სამუშაოს არჩევის თავიანთ კრიტერიუმებს 20 წთ.

ინფორმაცია

1.3 გაკვეთილის მსვლელობისას, მოსწავლეებმა განიხილეს სამი ძირითადი საკითხი, რომელიც მნიშვნელოვან გავლენას იქონიებს მათ მომავალ ცხოვრებაზე – ესენია: არჩევანი სამუშაოს, პარტნიორის და ოჯახის (მშობლობის) შესახებ. მოცემულ გაკვეთილზე მოსწავლეები უფრო ძირფესვიანად იკვლევენ იმ კრიტერიუმებს, რომელიც უკავშირდება ამ არჩევანთაგან ერთ–ერთს – სამუშაოს არჩევას.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ორ კრიტერიუმს: რომელი სამუშაო მაინტერესებს? რა სამუშაოს შესრულება შემიძლია?

ეს კითხვები რამდენადაც რელევანტურია, იმდენად რთულია მათზე პასუხის გაცემა, განსაკუთრებით მეორე კითხვაზე. აუცილებელია ვფლობდეთ კონკრეტულ ინფორმაციას; სპეციალისტის გამოცდილებაზე დაკვირვებით სამუშაოს შესწავლის შემოთავაზებული პროექტი მოსწავლეებს ამ სირთულის დაძლევაში დაეხმარება.

გაკვეთილის აღწერა

1. მოსწავლეები თანხმდებიან ან უარს ამბობენ შემოთავაზებულ სამუშაოზე

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს გაკვეთილის თემას

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს გაკვეთილის თემას, ამხვილებს რა მათ ყურადღებას ფლიპჩარტზე, რომელზეც გამოსახულია სამკუთხედის ფორმის დიაგრამა სამი ძირითადი არჩევანით. წინა გაკვეთილზე მოსწავლეებმა განიხილეს ის სირთულეები, რომელიც უკავშირდება სამი ძირითადი არჩევანის გაკეთებას, სამუშაოს, პარტნიორისა და შვილების შესახებ.

მოცემულ გაკვეთილზე, მოსწავლეები კონცენტრირებას ახდენენ ამ სამი არჩევანიდან ერთ-ერთზე – მათ მომავალ სამუშაოზე.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ დასაწყისისთვის მათ უნდა წარმოიდგინონ, რომ აქვთ შემოთავაზება სამუშაოს თაობაზე. მასწავლებელი მათ ამ შემოთავაზებას ბარათზე დაწერილს აწვდის. მათ შეუძლიათ დათანხმდნენ შემოთავაზებულ სამუშაოს ან უარი თქვან მასზე.

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს მეთოდს – შრომის ბაზრის მარტივი სიმულაცია

მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს მასალას მოსწავლეებისთვის 1.3 და სთხოვს მათ, შეავსონ პირველი ხაზი: აქვთ მათ უკვე შერჩეული მათთვის სასურველი სამუშაო? უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში, მოსწავლეებს მოუწევთ მოიცადონ შემდეგ საფეხურზე გადასვლამდე.

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს წესებს. როდესაც მოსწავლეები მიიღებენ ბარათზე დაწერილ შემოთავაზებას სამუშაოს თაობაზე, ისინი იღებენ გადაწყვეტილებას, დათანხმდნენ ამ შემოთავაზებას თუ უარი თქვან მასზე. თავიანთი გადაწყვეტილების მიზეზები მათ გადააქვთ მათთვის დარიგებულ ფურცლებზე.

ამის შემდეგ მათ შეუძლიათ დაიწყონ სხვა სამუშაოს ძიება. მოსწავლეებს შეუძლიათ გაცვალონ ბარათები, ან მათი ბარათი მასწავლებლის მაგიდაზე განლაგებული ბარათებიდან ერთ-ერთით შეცვალონ. ისინი ჩანაწერს აკეთებენ ყველა შემოთავაზებულ სამუშაოზე, დათანხმების ან არდათანხმების მიზეზების მითითებით.

თუ ისინი აღმოაჩენენ სამუშაოს რომლის შესრულებასაც ისურვებდნენ, ბარათს იტოვებენ. ბარათის დაბრუნებისა და მისი ახალი ბარათით შეცვლაზე უარის შემთხვევაში ისინი უმუშევრებად მოიაზრებიან.

შრომის ბაზრის სიმულაციის დაწყებამდე, მოსწავლეებს ნათელი წარმოდგენა უნდა ჰქონდეთ არსებულ წესებსა და მათ ფუნქციებზე.

მასწავლებელი ყველა მოსწავლეს ურიგებს ბარათს. ბევრი მათგანი, ბარათის მიღებისთანავე, სავარაუდოდ, პროტესტს გამოთქვამს და ეცდება რაც შეიძლება სწრაფად მოიშოროს თავიდან შემოთავაზება ამა თუ იმ კონკრეტული სამუშაოს თაობაზე. საჭიროების შემთხვევაში, მასწავლებელი ახსენებს მათ საკუთარ დავალებას, მათთვის დარიგებულ ფურცლებზე დაწერონ ის მიზეზები, რის გამოც უარს ამბობენ შემოთავაზებულ სამუშაოზე.

მოსწავლეები მონაწილეობენ შრომის ბაზრის სიმულაციაში – ვეძებთ სამუშაოს

მას შემდეგ რაც მოსწავლეებს ურიგდებათ ბარათები, სამუშაოს შემოთავაზებით, მასწავლებელი მათ მითითებებს აღარ აძლევს, აკვირდება, თუ რამდენი მოსწავლე თანხმდება შემოთავაზებას სამუშაოს თაობაზე და ახსენებს მოსწავლეებს გააკეთონ მოკლე ჩანაწერები

2. მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ სამუშაოს არჩევის საკუთარ კრიტერიუმებს

მოსწავლეები განსაზღვრავენ ძირითად კრიტერიუმებს, რომლითაც მათ ისარგებლეს სამუშაოს არჩევისას

მოსწავლეები სხდებიან წრიულად ან ერთმანეთის პირისპირ, რათა მათ შორის შედგეს კომუნიკაცია.

მასწავლებელი მოსწავლეებს თხოვს ხელის აწევით დაადასტურონ ვინ დათანხმდა შემოთავაზებულ სამუშაოს და ვინ არა.

შემდეგ საფეხურზე მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს შექმნან ოთხიდან ექვს კაცამდე შემადგენლობის ჯგუფები და ერთმანეთს გაუზიარონ თავიანთი კრიტერიუმები. მათ ამოცანას წარმოადგენს შექმნან ჩამონათვალი იმ კრიტერიუმებისა, რომელსაც ჯგუფის ყველა წევრი იზიარებს.

ხუთი წუთის შემდეგ, თითოეული ჯგუფის სპიკერი გამოდის სიტყვით და აყალიბებს ჯგუფის მიერ მიღებულ კრიტერიუმებს, ხოლო ჯგუფის მეორე წევრს დაფაზე ან ფლიპჩარტზე გადააქვს ეს შედეგები. კრიტერიუმები, რომლებიც მეორდება ჯგუფიდან ჯგუფში აღინიშნება, რათა ხაზი გაესვას მათ მნიშვნელობას. შედეგები შეიძლება შემდეგნაირად გამოიყურებოდეს:

რომელი სამუშაო ჩემთვის შესაფერისი? სამუშაოს არჩევის კრიტერიუმები
პირადი ინტერესი
კვალიფიკაცია – სამუშაოს მოთხოვნები
კარგი შემოსავალი
სამუშაო საათები
მოქნილი სამუშაო საათები
გარანტირებული სამუშაო

მოსწავლეები განსაზღვრავენ სამუშაოს არჩევის ძირითად კრიტერიუმებს

თუ მოსწავლეთა ჯგუფების მიერ მოწოდებული სამუშაოს არჩევის ესა თუ ის კრიტერიუმი მეორდება, მოსწავლეები მსჯელობენ იმის თაობაზე, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ეს კრიტერიუმები. ისინი საკუთარ მოსაზრებებს ერთმანეთს უზიარებენ და ასახელებენ მიზეზებს.

მეორე მხრივ, მოსწავლეებს აქვთ იმის თავისუფლება, საკუთარი, განსხვავებული მოსაზრება გააჩნდეთ და, აქედან გამომდინარე, არ არის აუცილებელი იყოს აბსოლუტური ერთსულოვნება. მაგალითად, მაღალი შემოსავალი, შეიძლება, ყველაზე მნიშვნელოვანი კრიტერიუმი იყოს ერთი მოსწავლისთვის, მაშინ, როცა მეორე – უპირატესობას ანიჭებდეს კვირის ბოლოს თავისუფალ დროსა და მოქნილ სამუშაო საათებს. თუმცა, არსებობს ერთი საკითხი, რაშიც მასწავლებელმა მოსწავლეები უნდა გაათვითცნობიეროს.

არავის არ სურს აღმოჩნდეს უმუშევარი, აქედან გამომდინარე, ნათელია, რომ გარანტირებული სამუშაო ხშირად არის უპირველესი პრიორიტეტი. თუმცა, ბიზნესის მომავლის წინასწარ განჭვრეტა რთულია და მოსწავლეები ნებისმიერ სფეროში წააწყდებიან კონკურენციასა და კონკურენტულ გარემოს. მოსწავლეებს შერჩეული უნდა ჰქონდეთ სამუშაო, ან სულ მცირე სამუშაოს კატეგორია („სამართლის სფერო“ – „მედიცინა“) მაინც, როდესაც სკოლას ამთავრებენ, და სათანადო განათლებისა და წვრთნის მიღების შემდეგ ამ სამუშაოს ძებნას უნდა მიჰყონ ხელი. დანამდვილებით ვერავინ განსაზღვრავს, ოთხ ან ხუთ წელიწადში როგორი იქნება მათი სამუშაო პერსპექტივა.

აქედან გამომდინარე მოსწავლეებმა ყურადღება უნდა გაამახვილონ ორ კრიტერიუმზე:

1. რა მაინტერესებს და რისი კეთება მომანიჭებს სიამოვნებას?
2. რისი კეთება შემიძლია კარგად? რა წარმოადგენს ჩემს ძლიერ მხარეს? კონკურენციის პირობებში, რითი შემიძლია თავის წარმოჩენა?

მასწავლებელი მოსწავლეებს აძლევს დროს ამ კითხვებზე პასუხის მოსაფიქრებლად და ელოდება მათგან პასუხს.

მოსწავლეები კრიტერიუმების გამოყენების პრობლემაზე მსჯელობენ

ფიქრობენ რა იმაზე, თუ ეს ორი ძირითადი კრიტერიუმი როგორ მთავრობს სამუშაოს არჩევის პროცესს, მოსწავლეები, სავარაუდოდ დარწმუნდებიან, თუ რა სირთულეებთან არის ეს ყველაფერი დაკავშირებული. მოსწავლეებს უფრო უადვილდებათ ზემოთ მოცემული კითხვებიდან მეორეზე პასუხის გაცემა. თავიანთი მშობლების, მეგობრების და აგრეთვე მასწავლებლის დახმარებით, მათ შეუძლიათ გაარკვიონ საკუთარი კომპეტენციის პროფილი.

პირველი კითხვა უფრო მეტად პრობლემატურია, ვინაიდან, მოსწავლეებს სჭირდებათ ინფორმაცია იმის თაობაზე, თუ რა მოთხოვნებს უყენებს მათ და რა პერსპექტივებს უკავშირდება ესა თუ ის სამუშაო. ეს ის საკითხებია, რომლებიც სცდება სკოლის კომპეტენციის ფარგლებს და სადაც მასწავლებელი ექსპერტის ფუნქციას ვერ შეასრულებს, აქედან გამომდინარე, მოსწავლეებმა ინფორმაცია ამის თაობაზე თავად უნდა მოიპოვონ. ამგვარად მოსწავლეებს არჩევანის თავისუფლებისა და ინდივიდუალობის ჩამოყალიბების მნიშვნელოვანი და საპასუხისმგებლო ეტაპის გავლა მოუწევთ.

ბევრ ქვეყანაში სკოლები მოსწავლეებს უზრუნველყოფენ პრაქტიკით, რომელიც სამუშაოს ადგილზე, სპეციალისტის გამოცდილებაზე დაკვირვებით შესწავლას გულისხმობს. შემოთავაზებული დამატებითი სამუშაო მისაღები იქნება როგორც მოსწავლეებისთვის, ასევე მათი მშობლებისთვის, და ბიზნესის სფეროში დასაქმებული პირებისთვის.

დამატებითი სამუშაო: სამუშაოს შესწავლა სპეციალისტის საქმიანობაზე დაკვირვებით

პრობლემები, რომელსაც მოსწავლეები აწყდებიან და რაში გამოგადგება სპეციალისტის საქმიანობაზე დაკვირვებით სამუშაოს შესწავლის პროექტი

მოსწავლეებს კარგად ესმით ის, თუ მათი მომავალი ცხოვრებისთვის რამდენად მნიშვნელოვანია შესაფერისი სამუშაოს არჩევა, შეიტყვეს, თუ რომელი კრიტერიუმებია მნიშვნელოვანი ამ არჩევანის გაკეთებისას, მაგრამ ისინი ასევე დარწმუნდნენ, რომ სანდო, უახლესი ინფორმაციის გარეშე, ვერ შეძლებენ გაარკვიონ, რომელი სამუშაოს მოთხოვნები შეესაბამება მათ მონაცემებს. სპეციალისტის საქმიანობაზე დაკვირვებით სამუშაოს შესწავლის პროექტი მნიშვნელოვან დახმარებას გაუწევს მოსწავლეებს ამ ინფორმაციის მოპოვების თვალსაზრისით.

რაში მდგომარეობს მოსწავლეთა ამოცანა

მოსწავლეები სწავლობენ სამუშაოს, რომელიც მათი აზრით შეესაბამება მათ მიერ ჩამოყალიბებულ კრიტერიუმებს. ისინი რამდენიმე სამუშაო დღეს ატარებენ სპეციალისტთან. აკვირდებიან მათ საქმიანობას, ეცნობიან, ვისთან უწევთ მათ თანამშრომლობა. კითხვარის დახმარებით (იხ. მასალა მოსწავლეებისთვის 1.4) მოსწავლეები ინტერვიუს ართმევენ სპეციალისტს. შესაძლებლობის არსებობის შემთხვევაში, ისინი ასრულებენ მარტივ სამუშაოს, პირადი გამოცდილების მისაღებად (სტაჟიორის მსგავსად). სკოლის გაკვეთილებზე დასწრების ნაცვლად, ისინი სამუშაო საათებს ატარებენ სპეციალისტის გვერდით. მაგალითად, თუ ქირურგი ოპერაციას იწყებს დილის 6 საათზე, მოსწავლე, რომელმაც არჩევანი ქირურგის პროფესიაზე შეაჩერა, მის გვერდით უნდა იყოს საოპერაციოში (რათა დარწმუნდეს, რამდენად შეუძლია დაესწროს ოპერაციას).

მოსწავლეები კითხვარზე დაყრდნობით წერენ მოხსენებას. ეს მოხსენება მათ შეუძლიათ მასწავლებელს ჩააბარონ, შესაფასებლად, რაც ერთგვარად სტიმულს აძლევს მოსწავლეებს სათანადოდ შეასრულონ დავალება. მოსწავლეებმა ჩანაწერები თავიანთი მოხსენებისთვის ყოველდღიურად უნდა აწარმოონ და მოხსენება მთელი სამუშაო კვირის განმავლობაში დაწერონ, და არ გადადონ ეს ამოცანა კვირის ბოლოსთვის - ამგვარად ისინი სწავლობენ დროის ეფექტურად განაწილებას.

მოხსენებას უნდა ჰქონდეს სისტემატიური ანგარიშის ფორმა და არა დღიურის ჩანაწერებისა, რათა მოსწავლემ ყურადღება გაამახვილოს სამუშაოს არჩევის ძირითად კრიტერიუმებზე.

მოსწავლეებმა მათთვის სასურველი სამუშაოს სპეციალისტი თავად უნდა მოძებნონ, შესაძლოა მშობლების, ოჯახის წევრების და მათი მეგობრების დახმარებით. უმჯობესია იქნება, თუ ეს სპეციალისტი არ იქნება მათი მშობელი ან ნათესავი.

სკოლისა და მასწავლებლების მხარდაჭერა

მოსწავლე ასრულებს მნიშვნელოვან დავალებას და პასუხისმგებელია შედეგებზე. სკოლა აძლევს მას ამის შესაძლებლობას, ადგენს განრიგს და ჩარჩოებს, ზრუნავს პროექტის ლიცენზირებაზე და აგვარებს იურიდიულ საკითხებს (შესაბამისი სამინისტროს თანხმობა, დაზღვევა). პირველ ეტაპზე, სკოლა ასევე უკავშირდება მშობლებს, რომელთაც მნიშვნელოვანი ფუნქციის შესრულება უწევთ ამ პროექტში (იხ. ქვევით).

მოსწავლეს გადაეცემა ლიცენზიის დამადასტურებელი დოკუმენტი, რომელიც, მოთხოვნის შემთხვევაში, უნდა წარადგინოს იმ სამუშაო ადგილზე, რომლის შესწავლასაც გეგმავს. პროექტის დასრულების შემდეგ, სკოლა მადლობის წერილებს უგზავნის ყველა დაწესებულებას, რომელმაც უმასპინძლა მის მოსწავლეებს.

შესაძლებლობის ფარგლებში, მასწავლებელს შეუძლია მოინახულოს მოსწავლე სამუშაო ადგილზე, პროექტის მიმდინარეობის პერიოდში. მოსწავლეებს უნდა ჰქონდეთ საშუალება, საჭიროების შემთხვევაში, ტელეფონით ნებისმიერ დროს დაუკავშირდნენ მასწავლებელს.

პროექტის შემდგომი სამუშაო

რეკომენდებულია მოსწავლეთა მოხსენებების შემოწმება, რათა მოსწავლეები მეტი პასუხისმგებლობით მოეკიდონ ამ სამუშაოს. მასწავლებელი განსაკუთრებული პატივისცემით უნდა მიუდგეს მოსწავლეთა მოხსენებებს, რადგან ეს მოხსენებები მათ პირად დოკუმენტებს წარმოადგენს. მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ პროექტის განმავლობაში და ინტერვიუს აღებისას იგი მოსწავლეების გვერდით არ იმყოფებოდა და ამ შემთხვევაში მოსწავლეები მეტად კომპეტენტური არიან ვიდრე მასწავლებელი. აქედან გამომდინარე მოხსენებათა შემოწმება უნდა ეყრდნობოდეს აზრის ნათლად ჩამოყალიბების, თანმიმდევრობის დაცვის, სრულყოფილად შესრულების შეფასებას. მოსწავლეთა თვალსაზრისით, მსგავსი ამოცანის შესრულებისას ისინი გაცილებით უფრო მეტს იღებენ ვიდრე ტესტირების დროს და მასწავლებელი უნდა შეეცადოს რაც შეიძლება მაღალი შეფასებები მისცეს მათ ნამუშევრებს.

მოსწავლეებს უნდა მიეცეთ ერთმანეთისთვის საკუთარი გამოცდილების გაზიარების საშუალება. ეს გაცილებით მეტ დროს მოითხოვს, ვიდრე დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების გაკვეთილებით არის გათვალისწინებული. ძალიან ეფექტურია სკოლის ფარგლებში, სპეციალურად ამ პროექტისთვის მიძღვნილი ღონისძიების ორგანიზება, რაც საინტერესო და სასარგებლო იქნება იმ მოსწავლეებისთვის და მათი მშობლებისთვის, რომლებსაც შემდგომ წელს მოუწევთ მსგავს პროექტში მონაწილეობის მიღება. კარგი იქნება თუ ღონისძიებაზე მოწვეული იქნებიან ამ პროექტში სკოლის პარტნიორი დაწესებულებისა და ადგილობრივი პრესის წარმომადგენლები.

მშობელთა მხარდაჭერა

პირველ რიგში, მშობელს შეუძლია დახმარება გაუწიოს მოსწავლეს საკუთარი მონაცემებისა და ინტერესის განსაზღვრასა და ჩამოყალიბებაში. მშობლები თავიანთ შვილებს დაბადებიდან იცნობენ და აქედან გამომდინარე სკოლის მასწავლებლებზე უკეთ იცნობენ მათ მონაცემებს. მშობლები უმეტეს შემთხვევაში მომხრე არიან ამგვარი პროექტებისა, ვინაიდან მზად არიან ნებისმიერი სახის დახმარება გაუწიონ საკუთარ შვილებს სამუშაოს მოძებნაში. გასაგები მიზეზების გამო, მშობლები ზედმეტად ამახვილებენ ყურადღებას გარანტირებულ სამუშაოზე. არაპროგნოზირებადი ეკონომიკის პირობებში, მშობლები არ გამოდგებიან მრჩეველებად თავიანთი შვილების კარიერის დაგეგმვის საკითხში.

როგორ დავეხმაროთ მოსწავლეს სამუშაოს ადგილზე შესწავლისთვის სპეციალისტის მოძებნაში

როგორც წესი, მოსწავლეებს, ამ პროექტში მონაწილეობისას, ევალებათ მოძებნონ სპეციალისტი, რომელიც მათ სამუშაოს ადგილზე შესწავლაში დაეხმარება. მათ მშობლებს, რიგ შემთხვევაში ნათესავებს ან მეგობრებს შეუძლიათ მნიშვნელოვანი დახმარება გაუწიონ მოსწავლეს და დააკავშირონ საჭირო სპეციალისტთან. რაც არ უნდა რთული აღმოჩნდეს სპეციალისტის მოძიების პროცესი, მოსწავლე პირველივე შემოთავაზებს არ უნდა დათანხმდეს. ისინი რეალურ სამუშაო ადგილს კი არა, სპეციალისტს ეძებენ, რომელიც მათ დაეხმარება გაერკვიონ სამუშაოს სპეციფიკაში. იმ შემთხვევაში, თუ ვერ მოხერხდა ისეთი სპეციალისტის მოძებნა, რომელიც გარკვეულ სამუშაოს ასრულებს, მაგალითად, ახალი ამბების წამყვანი ტელეჟურნალისტი, მაშინ შესაძლებელია მოძიებნოს ალტერნატივა იგივე სამუშაო კატეგორიაში, მაგალითად, ადგილობრივი გაზეთის ჟურნალისტი.

ადგილობრივი დაწესებულებების მხარდაჭერა

ნებისმიერი სპეციალისტისთვის, ერთი კვირის განმავლობაში პროექტში მონაწილე მოსწავლის მასპინძლობა გარკვეულ პასუხისმგებლობასა და მათი მხრიდან დიდ ძალისხმევას გულისხმობს. თუმცა, ბევრი დამჭირავებელი დაინტერესებული კვალიფიციური და კარგად ინფორმირებული კანდიდატების მოზიდვით და მათი თვალთახედვით, მსგავსი პროექტი მომავალი კადრების გამოცდისა და მათთვის სამუშაო ადგილის შეთავაზების შესაძლებლობაა.

მოსწავლეებს სჭირდებათ მენტორი ან ზედამხედველი. ეს ფუნქცია შეიძლება შეასრულოს იმ სპეციალისტმა, რომელთანაც მოსწავლე მუშაობს, ან სხვა კადრმა. მოსწავლეები ერთი კვირით თავისუფლდებიან სკოლის გაკვეთილებიდან, ასე რომ შესრულებული სამუშაოს ანაზღაურებას არ

იღებენ. პროექტში მონაწილეობისას, ისინი რეგულარულ სამუშაოს არ ასრულებენ, მათ საკუთარი განრიგი აქვთ, რის შესახებაც მითითებულია კითხვარში (მასალა მოსწავლეებისთვის 1.4)

რა გავლენას ახდენს პროექტში მონაწილეობა მოსწავლეების მომავალზე

გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ პროექტში მონაწილეობა ბევრ მოსწავლეს ეხმარება უფრო სერიოზულად და ჩამოყალიბებულად მიუდგეს სკოლაში სწავლის ბოლო წლებს. ისინი მეტად ერკვევიან საკუთარ ინტერესებში, მეტ დაინტერესებას იჩენენ იმ გარკვეული საგნების მიმართ, რომელთა შესწავლაც მათ მომავალი კარიერის შექმნაში დაეხმარება. მოსწავლეებზე დიდი გავლენა აქვს იმას, თუ, მაგალითად, ვინმე –სკოლის ფარგლებს მიღმა – მათ მიუთითებს, რომ დიდი მნიშვნელობა აქვს მართლწერასა და კალიგრაფიას. და რაც ყველაზე მთავარია, თუ მოსწავლე აღმოაჩენს, რომ მას შეუძლია თავისუფლად გაართვას თავი დაკისრებულ მოვალეობებს პროფესიულ სფეროში, ეს მათი თვითშეფასების ამაღლებასა და თვითრწმენის გამტკიცებს უწყობს ხელს.

მოსწავლეთა უმეტესობა სკოლაში ბრუნდება გადაწყვეტილებით, იმის თაობაზე, თუ რა იქნება მათი მომავალი სამუშაო, მათ შეუძლიათ დაგეგმონ რა მიმართულებით გააგრძელებენ სწავლას სკოლის დამთავრების შემდგომ. მეორე მხრივ, თუ პროექტში მონაწილეობისას ისინი გადაწყვეტენ, რომ სხვა სამუშაო უნდა ეძებონ, ესეც თავისთავად წინ გადადგმული ნაბიჯია, რადგან მოსწავლეები ილუზიებისგან თავისუფლდებიან და რეალურად უყენებენ საკუთარ თავს საკითხს, თუ სად სურთ მოღვაწეობა და რომელი სამუშაო შეესაბამება მათ მოთხოვნებსა და შესაძლებლობებს.

ინფორმაცია პროექტთან დაკავშირებით:

დიდი ბრიტანეთი: www.prospects.ac.uk

ბადენ-ვურტემბერგი, გერმანია: www.schule-bw.de/schularten/gymnasium/bogy

მასალა მასწავლებლებისთვის 1.1: ციტატები არჩევანსა და ინდივიდუალობაზე

<p>ჩვენ ცხოვრებაში გადადგმული ნაბიჯებითა და ჩვენს მიერ გაკეთებული არჩევანით ვქმნით იმ პიროვნებას, რომელსაც დღეს წარმოვადგენთ, და იმ სახეს, რომელსაც ვატარებთ.</p> <p>კენეტ პეტონი</p>
<p>გადაწყვეტილება არის რისკი, რომელსაც ფესვები თავისუფლად ყოფნის გამბედაობაში აქვს გამდგარი.</p> <p>პაულ ტილიჩი</p>
<p>ყველაფერი რასაც ამჟამად აკეთებ არის ის, რაც შენ აირჩიე გეკეთებინა. ზოგ ადამიანს არ უნდა, რომ ეს დაიჯეროს. მაგრამ თუ შენ 21 წლის ასაკს გადააბიჯე, შენი ცხოვრება სწორედ ისეთია, როგორც შენ თავად შექმენი. შენი ცხოვრების შესაცვლელად შენი პრიორიტეტები უნდა შეცვალო.</p> <p>ჯონ მაქსველი</p>
<p>მე მჯერა, რომ ჩვენს არჩევანზე პასუხისმგებელი მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენ ვართ, და ჩვენ მიერ გადადგმული ყოველი ნაბიჯის და ჩვენ მიერ წარმოქმნილი ყოველი სიტყვის შედეგი, როგორც ჩვენივე ფიქრის ყოველი ნაყოფი ჩვენვე უნდა ვიწვინოთ.</p> <p>ელიზაბეტ კუბლერ როსი</p>
<p>რჩევითვის მიმართეთ მამაკაცს, დახმარებისთვის – ქალს.</p> <p>მარგარეტ ტეტჩერი</p>
<p>თავისუფლება, ამ სიტყვის კონკრეტული გაგებით, მდგომარეობს არჩევანის გაკეთების უნარში.</p> <p>საიმონ უილი</p>
<p>უდიდეს გონებას უდიდესი ზიანის და ამავედროულად უდიდესი სიკეთის მოტანა შეუძლია</p> <p>რენე დეკარტი</p>
<p>ის ძირითადი, რასაც ისტორია გვასწავლის არის, რომ ადამიანთა ქმედებებს თავისი შედეგები აქვთ და ჩვენ მიერ გაკეთებული არჩევანის შეცვლა შეუძლებელია. ისინი სხვა არჩევანის გაკეთების გზას გვიკეტავენ და ამით მომავალს განაპირობებენ.</p> <p>გერდა ლერნერი</p>
<p>ყველა ადამიანი ფლობს კარგსა და ცუდს შორის არჩევანის გაკეთების ძალას.</p> <p>ორიგენი</p>
<p>პიროვნება არ არის მზა მასალა, იგი მუდმივად განიცდის ფორმირებას არჩევანის საშუალებით.</p> <p>ჯონ დეუი</p>
<p>ქალმა ჯერ კიდევ არ იცის, რომ არავის შეუძლია მოგცეს ძალაუფლება, იგი თავად უნდა მოიპოვოს.</p> <p>როზანა ბარი</p>
<p>ორი ცუდიდან არჩევანის გაკეთების დროს, მე ყოველთვის მირჩევნია გამოვცადო ის რაც ჯერ არ გამომიცდია.</p> <p>მეი უესტი</p>
<p>ქალები და კაცები აკეთებენ იმას რაც სიამოვნებთ, კაცებს და ძაღლებს დასვენება სჭირდებათ და ამასთან შეგუება უწევთ.</p> <p>რობერტ ჰენლეინი</p>
<p>ინტუიციას წვრთნა სჭირდება – ყურადღებით უნდა მოუსმინო და მიენდო გულისხმას, რომელიც გკარნახობს რა თქვა და რა გადაწყვიტო.</p> <p>ინგრიდ ბერგმანი</p>

ერთი გემი აღმოსავლეთით მიდის,
დასავლეთით აუღია გეზი მეორეს,
ქარი კი ერთი მიმართულებით ქრის.

ანძაზე აღმართული აფრებით,
და არა ქარის სურვილით განვსაზღვრავთ
საით მივდივართ დღეს.

დროის ტალღები ჰგავს
ზღვაზე მონაბერ ქარს,
ჩვენი ცხოვრების გზაზე.

არც ომსა და არც მშვიდობას,
არამედ ჩვენს ნებას მხოლოდ
მიყვავართ ჩვენს მიზნამდე.

ელა ვილერ ვილკოქსი

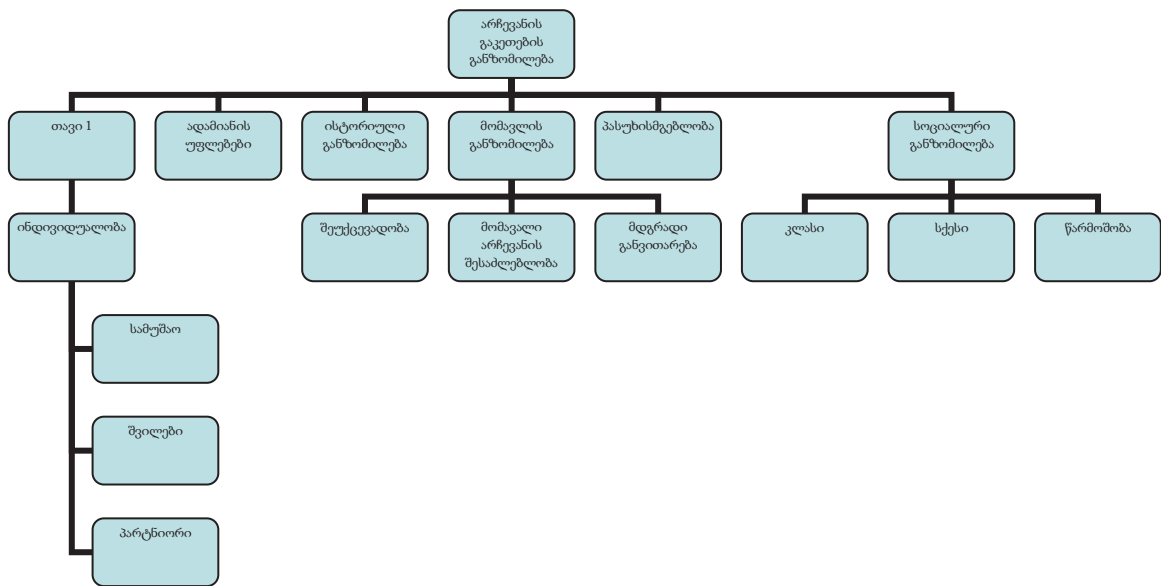
მასალა მასწავლებლებისთვის 1.2: ბარათები, სამუშაო ადგილის მითითებით

საჯარო მოხელე (ადგილობრივი მუნიციპალური ადმინისტრაცია)	სარეკლამო აგენტი	ვეტერინარი
არქიტექტორი	ფოტოგრაფი	დაწყებითი სკოლის მასწავლებელი
მექანიკოსი	წყალკანალის მენეჯერი	ბანკირი
საავადმყოფოს ექიმი	სწრაფი კვების ობიექტის მენეჯერი	ბიბლიოთეკარი
IT გაყიდვების მენეჯერი	პოლიციელი	სასამართლოს მოხელე
გიდი	მალაზიის გამყიდველი	საავადმყოფოს ექთანი
ეკონომისტი	კარტოგრაფი	დალაქი
მოცეკვავე	გაზეთის კორესპონდენტი	წიგნით მოვაჭრე
მეტეოროლოგი	ფსიქოთერაპევტი	პილოტი
დამლაგებელი	ავტობუსის მძღოლი	ელექტრიკოსი

თავი 1.3 საბაზისო ინფორმაცია მასწავლებლებისთვის ინდივიდუალობის კონსტრუქტივისტული ცნება

ინდივიდუალობის ცნებასთან კავშირში კონსტრუქტივიზმი გულისხმობს, რომ ჩვენ საკუთარ ინდივიდუალობას ჩვენ თავად ვაყალიბებთ ჩვენს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებისა და გაკეთებული არჩევანის საშუალებით. კონსტრუქტივიზმი ხაზს უსვამს პიროვნების აქტიურ როლს და სწავლის ელემენტების მნიშვნელობას. ცხოვრების მანძილზე ჩვენ ვუშვებთ შეცდომებს, გვიან ვაცნობიერებთ არასწორ არჩევანს. ჩვენ შეგვიძლია ზოგიერთი არჩევანის შეცვლა (დეკონსტრუქცია) და მათი გამოსწორება, მაგრამ ზოგიერთი არჩევანი შეუქცევადია. დროს, სხვა რომ არაფერი, უკან ვედარ დავაბრუნებთ. კონსტრუქტივიზმი არჩევანის გაკეთების დინამიკას აკავშირებს შედეგთან, ჩვენს ინდივიდუალობასთან, რომელიც გარკვეულწილად სტატიკური და სტაბილური ყალიბდება.

სახელმძღვანელოს მოცემულ თავში ყურადღება გამახვილებულია იმ აქტიურ როლზე, რომელსაც ჩვენ, ჩვენდათავად ვასრულებთ ჩვენი ინდივიდუალობის ჩამოყალიბებაში – და ერთმანეთის ინდივიდუალობის ჩამოყალიბებაში, სადაც ჩვენი როლი უფრო პასიურია. რა თქმა უნდა, ინდივიდუალობის ჩამოყალიბება გაცილებით უფრო რთული პროცესია და დამოკიდებულია ბევრ სხვა ფაქტორზე (ცვლადებზე), რომელიც განსაზღვრავს ან ზღუდავს ჩვენი საკუთარი ცხოვრებისა და ინდივიდუალობის ჩამოყალიბების შესაძლებლობებს. ამ ფაქტორებში იგულისხმება წარმოშობა, საზოგადოებრივი ფენა, სქესი, ეკონომიკური და კულტურული პირობები და ბუნებრივი გარემო.

არსებობს ორი ფაქტორი, რის გამოც ამ თავში, არჩევანით განპირობებული ინდივიდუალობის ჩამოყალიბებისადმი კონსტრუქტივისტულ მიდგომაზეა გამახვილებული ყურადღება. პირველი, ეს მიდგომა ინდივიდუალობას უკავშირებს ადამიანის უფლებებს. არჩევანის გაკეთება გულისხმობს მოქმედების თავისუფლებას. მეორე, მოსწავლეებისათვის ეს მიდგომა ყველაზე ადვილად აღსაქმელი და გასაგებია, ვინაიდან იგი ესადაგება მათ საკუთარ გამოცდილებას და იმ კითხვებს სცემს პასუხს, რომელსაც ისინი საკუთარ თავს უსვამენ.

არა მარტო ინდივიდუალობის ცნება გაცილებით უფრო რთული და კომპლექსური, ვიდრე მოცემული სახელმძღვანელო აღწერს მას, არამედ თვითონ არჩევანის ცნებაც. ზემოთ მოცემულ დიაგრამაზე ნაჩვენებია სახელმძღვანელოს ამ თავში გამოყენებული დიდაქტიკური მიდგომა: მოსწავლეები ანალიზებენ კავშირს ორ რთულ, კომპლექსურ ცნებას შორის, მაგრამ არ ხდება ამ ცნებათაგან არც ერთის სრული ანალიზი.